

Централізована бібліотечна система
Деснянського району м. Києва

Центральна районна бібліотека
ім. П. А. Загребельного

ДОЛІ МИТЦІВ ХУДОЖНЬОГО СЛОВА

**Біобібліографічний
показчик**

Київ, 2019

Голоси з епохи «Розстріляного Відродження». Доли митців художнього слова : біобібліографічний покажчик / уклад. Т. М. Черноус ; відповід. ред. Н. А. Баранова. – Київ. – 2019. – 60 с. – фот.

У покажчику систематизовано й висвітлено матеріал про життя та творчу діяльність літературних діячів, найвидатніших представників покоління 20 - початку 30-х рр. в Україні («Розстріляне Відродження»): поетів, письменників, публіцистів, перекладачів.

Прізвища українських літераторів подані за алфавітом.

Біографічна довідка містить стислі відомості про життєвий та творчий шлях.

В межах розділів бібліографічний опис джерел згруповано за алфавітом прізвищ авторів та назв творів.

Бібліографія складається з джерел про творчу, діяльність: книг, журнальних та газетних статей, інтернет-ресурсів.

Посібник складено на основі літератури, яка є у фондах бібліотек ЦБС Деснянського району та матеріалів, відображених на web-сайтах Інтернету.

Джерела подано за період з 1990 року по 2019 рік.

Відбір матеріалу закінчено 18 грудня 2019 року.

Видання буде корисним викладачам, студентам, школярам, усім, кого цікавить історія української літератури та творчість її найкращих представників 20-30 рр. минулого століття.

Укладач: Черноус Т. М.

Відповідальний редактор: Баранова Н. А.

Контактна інформація:

м. Київ, вул. Драйзера, 6

e-mail: library141@ukr.net

веб-сторінка: <http://desnabib.kiev.ua>

<http://www.facebook.com/desnabib>

ВСТУП

«Хіба тебе не захоплює сьогодні хоч би та ж ідея
відродження твоєї нації?»
Микола Хвильовий

Розстріляне відродження» — літературно-мистецьке покоління 20 - початку 30-х рр. в Україні, яке створило високохудожні твори у галузі літератури, живопису, музики, театру і яке було знищене тоталітарним сталінським режимом.

Література цього періоду відзначається багатством стилів, жанрів, вершинних мистецьких надбань.

З великою енергією в галузі розбудови літератури в цей час працювали *Микола Зеров, Микола Хвильовий (Фітільов), Сергій Єфремов, Микола Куліш, Михайль Семенко, Михайло Драй-Хмара (Драй), Григорій Косинка (Стрілець), Павло Филипович* та інші.

Термін «Розстріляне відродження» вперше запропонував діаспорний літературознавець *Юрій Лавріненко*, вживши його як назву збірника найкращих текстів поезії та прози 1920-1930-х рр.

Початком масового нищення української інтелігенції вважається травень 1933 року, коли відбулися арешт *Михайла Ялового* і самогубство *Миколи Хвильового* у харківському будинку «Слово».

Кульмінацією дій радянського репресивного режиму стало 3 листопада 1937 року. Тоді «на честь 20-ї річниці Великого Жовтня» у Соловецькому таборі особливого

призначення були розстріляні *Лесь Курбас, Микола Куліш, Матвій Яворський, Володимир Чеховський, Валер'ян Підмогильний, Павло Филипович, Валер'ян Поліщук, Григорій Епик, Мирослав Ірчан (А. Баб'юк), Марко Вороний, Михайло Козоріс, Олекса Слісаренко (Снісар), Михайло Яловий та інші.*

Загалом в один день, за рішенням несудових органів, було страчено понад 100 представників української інтелігенції — цвіту української нації.

Головними складниками новітньої еліти, її світогляду був бунт, самостійність мислення та щира віра у власні ідеали. У більшості своїй це були інтелектуали, які робили ставку на особистість, а не на масу.

Проза поділялася на дві течії: сюжетна і безсюжетна. У безсюжетних творах головним було не речення чи слово, а підтекст, дух, «запах слова», як казав Микола Хвильовий. Стиль сильних почуттів та проникнення в сутність явищ називають неоромантизмом чи експресіонізмом.

У цьому напрямку працювали *Микола Хвильовий, Юрій Яновський, Андрій Головка, Михайло Яловий, Олекса Близько, Лесь Курбас, Микола Куліш та багато інших.*

У поезії найцікавішими є шукання символістів *Олександра Олеся (Кандиби) і Павла Тичини.*

Коли Комуністична партія СРСР зрозуміла свою поразку в боротьбі з українськими письменниками, вона почала діяти забороненими методами: репресіями,

замовчуванням, нищівною критикою, арештами, розстрілами.

Перед письменниками стояв вибір:

- самогубство (Микола Хвильовий),
- репресії і концтабори (*Борис Антоненко-Давидович (Давидов), Остап Вишня (П. Губенко)*),
- замовчування (*Іван Багряний (Лозов'ягін), В. Домонтович (Петров)*),
- еміграція (*В. Винниченко, Є. Маланюк*)
- писання програмових творів на уславлення партії (*П. Тичина, М. Бажан*).

Представників інтелігенції, що належать до «Розстріляного відродження», умовно поділяють на кілька груп, обумовлених їхнім життєвим шляхом під час та після сталінських репресій.

Першу групу безпосередніх жертв терору становлять письменники *Валер'ян Підмогильний, Валер'ян Поліщук, Марко Вороний, Микола Куліш, Микола Хвильовий, Михайль Семенко, Євген Плужник, Микола Зеров*, художники-бойчукісти, *Лесь Курбас* та багато інших, що були знищені фізично або померли в концтаборах, чи вчинили самогубство, перебуваючи за півкроку від арешту.

Незважаючи на те що більшість з них була реабілітована ще в кінці 1950-х років, їхній мистецький чи науковий доробок, як правило, заборонявся в СРСР й надалі або замовчувалось те, що такі діячі взагалі існували.

Частині репресованих й переслідуваних представників української радянської інтелігенції вдалось

уникнути найвищої міри покарання і вижити в тюрмах та концтаборах і навіть втікати з концтаборів (*Іван Багряний*).

Третю умовну групу становлять ті діячі культури, які уникли репресій, але через те, що їхній доробок теж був далеким від соцреалізму і вузьких партійних рамок, він був також засуджений радянською владою.

Творчість таких осіб теж забороняли й замовчували, твори вилучали зі сховищ і знищували.

Більшість цих осіб померла ще до розгортання масових репресій (*Леонід Чернов (Малошийченко), Олександр Богомазов, Гнат Михайличенко*), дехто врятувався завдяки тому, що відійшов від активної діяльності, як, наприклад, *Марія Галич*, дуже небагатьом вдалось вчасно емігрувати (*Юрій Клен (О. Бургардт)*).

До четвертої групи належать митці, чия творчість або чітко відповідала компартійним нормам, або ж (здебільшого) зазнала в період сталінських репресій значних змін. Страх за свою безпеку в умовах масового терору змушував швидко пристосовуватись, перетворюючись на пропагандистів від мистецтва.

Твори *Максима Рильського, Павла Тичини, Володимира Сосюри, Івана Кочерги* й багатьох інших, створені в цей час та в подальшому, не мають високої художньої вартості, індивідуальності форм і стилів, є типовими зразками соцреалістичного пропагандистського мистецтва.

Долі митців «Розстріляного Відродження» демонструють всю силу українського духу, його творчий потенціал, необхідність свого шляху й незалежності від впливу інших культур.

ЗМІСТ

Передмова	2
Вступ	3
 Влизько Олекса	
Біографія	10
Творча діяльність	10
Твори	12
Вшанування пам'яті	
Бібліографія	12
 Досвітній Олесь	
Біографія	13
Творча діяльність	14
Твори	14
Бібліографія	15
 Драй-Хмара Михайло	
Біографія	16
Творча діяльність	17
Твори	18
Вшанування пам'яті	18
Бібліографія	19
 Зеров Микола	
Біографія	20
Творча діяльність	22
Твори	22
Вшанування пам'яті	23
Бібліографія	24
 Косинка Григорій	
Біографія	26

Творча діяльність	27
Твори	28
Вшанування пам'яті	29
Бібліографія	29

Підмогильний Валеріан

Біографія	31
Творча діяльність	32
Твори	33
Вшанування пам'яті	33
Бібліографія	33

Плужник Євген

Біографія	35
Творча діяльність	35
Твори	36
Вшанування пам'яті	37
Бібліографія	37

Поліщук Валеріан

Біографія	38
Творча діяльність	39
Твори	40
Вшанування пам'яті	42
Бібліографія	42

Семенко Михайль

Біографія	43
Творча діяльність	44
Твори	46
Вшанування пам'яті	46
Бібліографія	46

Фальківський Дмитро

Біографія	47
Творча діяльність	48
Твори	49
Вшанування пам'яті	49
Бібліографія	50

Хвильовий Микола

Біографія	51
Творча діяльність	52
Твори	54
Вшанування пам'яті	55
Бібліографія	55

Яловий Михайло

Біографія	57
Творча діяльність	58
Твори	59
Вшанування пам'яті	59
Бібліографія	59

Влизько Олекса 1908-1934

український поет,
прозаїк, футурист

Біографія

Олекса Влизько народився **17 лютого 1908 року** на станції Боровьонка Крестецького повіту Новгородської губернії, де його батько служив дяком, псаломником.

1917 року родина переїхала на батьківщину діда — в село Сигнаївка Звенигородського повіту Київської губернії (нині — Шполянський район Черкаської області).

У 13 років важко перехворів на скарлатину і втратив слух. Ця травма компенсувалася вольовим розвитком пам'яті, начитаністю.

Закінчив мовно-літературний факультет Київського інституту народної освіти.

У 1928 році подорожував по Німеччині, згодом — по нагір'ях Паміру.

Творча діяльність

Літературний шлях позначений динамічними шуканнями, різноманітністю форм, жанрів, тем. Класицизм, футуризм, «виробнича поезія» й агітка, і передусім активний вітаїстичний романтизм

В літературу його Олексу Влизько ввів Борис Антоненко-Давидович, надрукувавши в Київському журналі «Глобус» у 1925 році вірш «Серце на норд».

Належав до літературної організації "Молодняк", потім до ВУСПП (Всеукраїнська спілка пролетарських письменників), був близьким до футуристів.

Незважаючи на тяжку недугу (в юному віці Влизько втратив слух і мову), писав поезії з бадьорими інтонаціями, оспівував екзотику морської стихії, поривання в небуденність.

Був невтомним пошуковцем образів і ритміки, суголосних добі національного відродження та революційної романтики,

Після вбивства Кірова був заарештований разом із численною групою таких діячів української культури, як Антін, Іван і Тарас Крушельницькі, Роман Шевченко, Анатолій Карабут, Василь Мисик, Григорій Косинка-Стрілець, Дмитро Фальківський, Кость Буревій, Михайло Оксамит, Левко Ковалів та інші.

Виїзною сесією Військової колегії Верховного Суду СРСР на закритому засіданні **14 грудня 1934** року в Києві Влизьку винесений смертний вирок, який того ж дня було виконано.

Справа про реабілітацію розглядалася в установленому порядку наприкінці 50-х років.

Олекса Влизько реабілітований посмертно.

Твори (збірки поезій):

За всіх скажу (1927),
Поезії (1927),
Живу, працюю (1930),
Книга балад (1930),
Рейс (1930),
Моє ударне (1931),
П'ятий корабель (1933),
Мій друг Дон-Жуан (1934).

Вшанування пам'яті

2008 р. – Літературна премія імені Олекси Влизька заснована Шполянською районною державною адміністрацією спільно з Шполянською районною радою.

Бібліографія

Біографія Олекси Близька [Електронний ресурс] // OnlyArt. – Електрон. текст. – Режим доступу: <https://onlyart.org.ua/biographies-poets-and-writers/vlyzko-oleksa-biografiya/>, вільний (дата звернення: 2011-2018). – Назва з екрану. – Мова укр.

Волинець, Юлія. Буремний життєвий ноктюрн Олекси Влизька [Текст] : виповнилося 100 років від дня народження талановитого поета, прозаїка Олекси Влизька - представника Розстріляного Відродження // Українська культура. – 2008. – № 8. – С. 40 : фот.

Дворецька, Ю. В. Непослідовний футурист Олекса Влизько [Текст] // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2013. – № 5. – С. 33-35.

Лавріненко, Ю. Розстріляне відродження [Текст] : антологія 1917-1933 : поезія, проза, д, есей / Ю. Лавріненко ; післямова Є. Сверстюка. – 2-ге вид. – Київ : Смолоскип, 2003. – 984 с. : портр.

Поезія [Текст] : класика : [добірка віршів] / Бен Степан, Влизько Олекса, Еллан Василь // Дніпро. – 2010. – № 10/11. – С. 77.

Слабошпицький, М. Веніямін літературної сім'ї [Текст] : (Олекса Влизько та інші) : роман-ревію // Київ. – 2008. – № 7/8. – С. 127-162. – Закінч. Початок: №№ 4, 5/6 – 2008.

Славутич, Яр. Розстріляна муза [Текст] : мартиролог : нариси про поетів / Яр Славутич ; вступ. ст. К. П. Волинського. – 2-ге видання, випр. і доп. – Київ : Либідь, 1992. – 184 с.

Досвітній Олесь
(Скрипаль-Міщенко Олександр
Федорович)
(1892-1934)

прозаїк, публіцист, сценарист,
організатор кіновиробництва

Біографія

Народився **8 листопада 1891** року у м. Вовчанськ, нині Харків. обл.

Екстерном закінчив гімназію, у 1912 році вступив на фізико-математичний факультет Санкт-Петербурзького університету, звідки був виключений як активний учасник революційного руху.

1914 року мобілізований в армію, брав участь у 1-й світовій війні, за революційну агітацію засуджений до страти, однак утік за кордон.

Жив у Китаї, США, Японії.

1918 року повернувся в Україну, за дорученням Харківського ревкому проводив агітаційну роботу.

1919 року вступив до КП(б)У, працював у Тимчасому комітеті КП Східної Галичини і Буковини, очолював прес бюро партії та редагував її друкований орган – газету «Галицький комуніст».

Згодом за пропагандистську роботу в Галичині ув'язнений на 8 місяців у Варшавській тюрмі, звільнений за обміном в'язнями.

На поч. 20-х рр. працював у Катеринославі (нині Дніпро) політкомісаром і головним редактором літературно-агітаційного поїзда «Більшовик», редагував

газету «Хліб і залізо», «Большевик в пути», «Селянська правда», «Зірка».

Від 1924 – у Харкові. Очолював сценарний відділ Всеукраїнського фотокіноуправління, Українське товариство драматургів і композиторів (від 1927).

Творча діяльність

Дебютував книгою новел «Розкажання» та «Яка віра краща?» у 1920 році.

Належав до літературних організацій «Плут», «Гарт», ВАПЛІТЕ (Вільна академія пролетарської літератури), ВУСПП (Всеукраїнська спілка пролетарських письменників).

Оповідання, фейлетони, літературно-критичні статті, уривки з романів та повістей друкував у журналі «ВАПЛІТЕ», «Червоний шлях», «Літературний ярмарок», «Шквал» та ін.

У 1924-1929 рр. був головним редактором Всеукраїнського фотокіноуправління (Харків), одним з організаторів Ялтинської та Одеської кінофабрик.

За його кінороманом «Провокатор» знято однойменний фільм (1927).

Від 1926 року Олесь Досвітній – один із найближчих однодумців Михайла Хвильового у ВАПЛІТЕ (Вільна академія пролетарської літератури), звідки на вимогу ЦК КП(б)У за націоналістичний ухил був виключений разом з ним і Михайлом Яловим.

19 грудня 1933 заарештований.

23 лютого 1934 за звинуваченням у приналежності до української контрреволюційної організації засуджений до розстрілу. Реабілітований у 1955 році.

Твори

Американці (1923)

Тюнгуй (1924)
На чужині (1925)
Чия віра краща? (1925)
Гюлле (1927)
Хто? (1927)
Алай (1927)
Нас було троє (1929)
Піймав (1930)
Сірко (1930),
Постаті (1930)
Кварцит (1932)

Бібліографія

Досвітній, О. Твори. У 2-х т. Т. 2. Роман ; Повісті ; Оповідання [Текст] / О. Досвітній. – Київ : Дніпро, 1991. – 587 с.

З порога смерті. Вип. 1. Письменники України - жертви сталінських репресій [Текст] / авт. кол.: Бойко Л. С. [та ін.] ; упоряд. Мусієнко О. Г. – Київ : Радянський письменник, 1991. – 494 с.

Неореалістична парадигма малої прози 1920-1930-х рр. [Текст] // Бібліотечка "Дивослова" : методичний журнал. – 2019. – № 2. – С. 40-50.

Розстріляне слово [Текст] : до 110-річчя від дня народження Олеся Досвітнього. // Календар знаменних і пам'ятних дат. – 2001. – IV квартал. – С.52-58.

Степанова, Ганна. Публіцистична спадщина Олеся Досвітнього [Текст] // Слово і час. – 2009. – № 9. – С. 30-41. – Бібліогр.: с. 41.

**Драй-Хмара (Драй)
Михайло Опанасович
(1889–1939)**

поет, літературознавець,
перекладач, неокласик

Біографія

Драй-Хмара Михайло Опанасович народився **10 жовтня 1889 року** в селі Малі Канівці на Золотонощині (нині — Чорнобаївський район Черкаської області) в козацькій родині.

Рано залишився без матері. Батько зміг дати синові добру освіту.

Михайло закінчив Золотоніську школу, згодом — Черкаську гімназію.

1906 року за конкурсом вступив до знаменитої Колегії Павла Галагана в Києві, де вчився разом із Павлом Филиповичем.

1910 року став студентом історично-філологічного факультету Київського університету, після закінчення якого (1915) був залишений на кафедрі слов'янознавства для підготовки до професорського звання.

Володів 19 іноземними мовами. Це майже всі слов'янські та європейські, а також старослав'янська, старогрецька, латина, санскрит.

1913 року відряджений за кордон, де студіював фонди бібліотек та архівів Львова, Будапешта, Загреба, Белграда і Бухареста.

Працював у Петроградському університеті.

Професор Кам'янець-Подільського університету (1918-1923) і Київського медичного (1923-1929) університетів.

Вперше Київським відділом ДПУ (за звинуваченням в приналежності до контрреволюційної організації в Кам'янець-Подільському університеті) Михайла Драй-Хмару заарештовано 21 березня 1933 року.

За рік справу припинили, але в вересні 1935-го заарештували вдруге.

Звинувачення стандартне: націоналістична контрреволюційна діяльність. Драй-Хмара вперто заперечував це. Заслали на 5 років на Колиму.

У 1938 році термін продовжено ще на 10 років за «участь в антирадянській організації та антирадянську агітацію».

Як засвідчено в документах про реабілітацію, Михайло Драй-Хмара помер **19 січня 1939 року** "від ослаблення серцевої діяльності".

Реабілітовано письменника після перевірки табірної справи в Магаданській області **28 листопада 1989 року**.

Існує ще одна версія смерті Михайла Драй-Хмари. За спогадами П. Василевського (див. його. статтю "Так він загинув на Колимі" в "Літературній Україні" від 2 жовтня 1989 р.) письменник у квітні 1939 року став на місце смертника під час одного з чергових розстрілів кожного п'ятого в шерензі, врятувавши цим невідому молоду людину...

Творча діяльність

Писати вірші почав у Кам'янці-Подільському. Належав до угруповання "неокласиків", хоча до кінця не позбувся символістичних впливів.

За життя Драй-Хмари вийшла друком лише одна книга поезій "Проростень" (1926).

Дві інші ("Сонячні марші" та "Залізний обрій") побачили світ аж у 1969 року.

Як літературознавець, глибоко обізнаний із багатьма слов'янськими літературами, Драй-Хмара своїми розвідками добре прислужився розвитку історико-порівняльного методу. Щоправда, йому вдалося видати лише монографію "Леся Українка" (1926).

Наприкінці 1928-го зазнав шаленої критики за сонет «Лебеді». Надрукований у «Літературному ярмарку» твір фактично став останнім публічним виступом неокласиків.

Їм, «грону п'ятірному нездоланих співців» (*Микола Зеров, Максим Рильський, Павло Филипович, Освальд Бургардт і Михайло Драй-Хмара*) і присвячено сонет. Але на той момент комуністична влада оголосила неокласиків «попутниками». За сміливий захист літературних побратимів твір зазнав брутальної догматичної критики, а його автор був позбавлений можливості друкуватися. Дехто прямо звинувачував поета в поширенні «контрреволюційних» ідей.

Твори

«Вибране» (рік не визначено)

«Золоті рядки української поезії» (рік не визначено)

«Леся Українка: життя і творчість» (1926)

«Поезії», збірка (рік не визначено)

«Поема Лесі Українки «Віла-посестра» на тлі сербського та українського епосу» (1929)

«Проростень. 1919-1926» (1926)

Вшанування пам'яті

На честь Михайла Драй-Хмари названа одна з вулиць міста Києва та Кам'янця-Подільського.

Бібліографія

Драй-Хмара, М. П. Твори [Текст] / М. П. Драй-Хмара ; упоряд. і прим. С. А. Гальченка. – Київ : Наукова думка, 2015. – 711 с. : портр. – Програма «Українська книга».

Єременко, Оксана. Михайло Драй-Хмара і Федерико Гарсія Лорка : життєтворчі перегуки мотиву смерті [Текст] // Дивослово (українська мова й література в навчальних закладах). – 2011. – № 1. – С. 52-55. – Бібліогр.: с. 55.

Кулик, Ольга. Співець споглядання [Текст] : [130-річчя із дня народження українського поета, перекладача, педагога і літературознавця, вченого-славіста Михайла Драй-Хмари] // Освіта України. – 2019. – 4 лист. (№ 44). – С. 14-15 : фот.

Полішук, Наталія. Цвіт нашої нації [Текст] : літературний вернісаж : [долі представників Розстріляного Відродження] // Дивослово (українська мова й література в навчальних закладах). – 2015. – № 9. – С. 22-27 : фот.

«Розстріляне відродження». Михайло Драй-Хмара [Електронний ресурс] / Канал Україна // YouTube. – Відео. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=QMT3sPRonZQ>, вільний (дата звернення: 27 трав. 2015). – Назва з екрану. – Мова укр.

Скорина, Людмила. Присвята як маркер міжтекстових зв'язків [Текст] : [на творах українських письменників М. Драй-Хмари, Є. М. Зерова, М. Рильського, П. Филиповича, М. Хвильового досліджуються функції присвят як маркера міжтекстової

взаємодії] // Слово і час. – 2017. – № 7. – С. 3-11. –
Бібліогр.: с. 10-11.

Школа патріота [Текст] : [добірка матеріалів
Українського інституту національної пам'яті] //
Позакласний час. – 2018. – № 9. – С. 1-48. – Тематична
вкладка до часопису "Позакласний час" № 9, 2018.

**Зеров Микола Костянтинович
(1890-1937)**

поет, літературознавець,
перекладач

лідер неокласиків

Біографія

Микола Костянтинович Зеров народився **26 квітня 1890 року** в повітовому місті Зіньків на Полтавщині в багатодітній сім'ї вчителя місцевої двокласної школи.

Закінчивши Зіньківську школу, де його однокласником був майбутній гуморист Остап Вишня, Микола Зеров, навчався в Охтирській та Першій київській гімназіях (1903-1908).

У 1909-1914 роках – студент історико-філологічного факультету Київського університету Святого Володимира.

З 1914 року Миколу Зерова призначено викладачем «давніх мов» у Златопільській чоловічій гімназії, а з жовтня 1916 року – ще й у Златопільській жіночій гімназії.

З 1917 року Зеров учителює в Другій київській гімназії імені Кирило-Мефодіївського братства та викладає латину.

У 1918-1920 роках викладає українознавство в Архітектурному інституті, працює редактором бібліографічного журналу «Книгарь».

З осені 1923 року – професор Київського інституту народної освіти. У цей час Микола Зеров увійшов до елітарного гуртка діячів української культури, що сформувався довкола Георгія Нарбута - українського художника-графіка, ілюстратора, автора перших українських державних знаків (банкнот і поштових марок).

Тут обговорювалися проблеми розвитку української літератури, малярства, графіки.

Миколу Зерова справедливо вважають лідером «неокласиків» – групи поетів, перекладачів, літературознавців і критиків, до якої зараховують також Освальда Бургардта, Михайла Драй-Хмару, Максима Рильського і Павла Филиповича. Хоча вони формально не утворювали окремої літературної організації, їхня спільність – у високих естетичних критеріях, що полягали в пріоритеті загальнолюдських цінностей у мистецтві.

З кінця 1920-х років почалося справжнє політичне цькування письменника.

1930 року його допитували на суді як свідка у так званому «процесі СВУ» (Спілка визволення України). А в 1935 році його було заарештовано.

М. Зерову інкримінували керівництво українською контрреволюційною націоналістичною організацією і, згідно з тодішніми статтями Кримінального кодексу УРСР, трибунал визначив йому покарання – десять років позбавлення волі у виправно-трудових таборах з

конфіскацією майна. На початку червня 1936 року етап із засудженими прибув на Соловки.

Без будь-яких додаткових підстав і пояснень «справу Зерова та ін.» було нагально переглянуто «особливою трійкою» УНКВС у жовтні 1937 р. Як наслідок присуджено найвищу міру покарання — розстріл.

3 листопада 1937 р. вирок було здійснено.

Рішенням Військової колегії Верховного Суду СРСР від 31 березня 1958 р. вирок військового трибуналу і постанову «особливої трійки» УНКВС у Ленінградській обл. скасовано, справу припинено «за відсутністю складу злочину».

Символічна могила Миколи Зерова — на Лук'янівському кладовищі в Києві.

Творча діяльність

У своїй оригінальній поетичній творчості Микола Зеров віддав перевагу сонетам і александрійським віршам, які вирізнялися досконалістю форми і глибинним філософським проникненням у буття.

Як перекладач він здійснив багато в чому неперевершені й на сьогодні інтерпретації античної спадщини, а також творів багатьох інших класичних поетів. За багатьма свідченнями, він завершив на Соловках багаторічну роботу над українською версією «Енеїди» Вергілія (рукопис цього перекладу пропав або знищений).

Йому також належить значна кількість змістовних досліджень з історії української літератури.

Твори

Антологія римської поезії (1920)

Нова українська поезія, Антологія (1920)

Перець І. Л., Народні оповідання, переклад з єврейської М. Зерова і О. Гера (1920)
Камена, (1924; 2-ге вид. 1943)
Нове українське письменство, вип. 1, (1924)
Леся Українка, (1924)
Сяйво (хрестоматія), упор. М. Зерова (1924).
Григорій Сковорода, Вірші латинською мовою, пер. М. Зерова (1924)
Валерій Брюсов, 1873-1924 (1925) — 14 перекладів М. Зерова.
До джерел, збірник статей (1926, 2-ге вид. 1943)
Словацький, Мазепа, Трагедія на п'ять актів, переклад і вступна стаття М. Зерова (1926)
Наші літературознавці і полемісти (1926)
Квітка й українська проза, (1928)
У справі віршованого перекладу (1928)
Літературна позиція Старицького (1929)
Від Куліша до Винниченка, Збірник статей (1929)

Вшанування пам'яті

Іменем Миколи Зерова названі вулиці у містах:

- Дніпрі (місцевість Діївка),
- Львові (Франківський район),
- Вінниці (Замостянський район),
- Рівному (мікрорайон Ювілейний),
- Новомиргороді (Златопіль) та Дубному,
- Києві існує вулиця Братів Зерових,
- Полтаві — провулок Братів Зерових.

Кафедра Української мови а також Центр українських досліджень імені Миколи Зерова діє в державному університеті Австралії (м. Канберрі), університеті Монаша (м. Мельбурн).

В 2007 році на будинку в місті Зінькові, де народився Микола Зеров, була встановлена меморіальна дошка братам Зеровим — Миколі та Дмитру.

Бібліографія

Зеров, М. К. Твори в двох томах. Т. 1. Поезії, переклади [Текст] / М. К. Зеров ; упоряд. Г. П. Кочур ; Д. В. Павличко. – Київ : Дніпро, 1990. – 843 с.

Зеров, М. К. Твори в двох томах. Т. 2. Історико-літературні та літературознавчі праці [Текст] / М. К. Зеров ; упоряд. Г. П. Кочур ; Д. В. Павличко. – Київ : Дніпро, 1990. – 601 с.

Зеров, М. К. Антологія римської поезії [Текст] : переклади з латини / Микола Костянтинович Зеров ; уклад. Ігор Хроненко ; передм. Костянтина Москальця ; післям. Михайла Москаленка, Максима Стріхи. – Київ : Українські пропілеї, 2016. – 466 с. – (Ad fontes). – Програма "Українська книга" 2016 року.

Зеров, М. К. Камена [Текст] / Микола Костянтинович Зеров. – Репринтне вид. – Київ : Час, 1990. – 80 с.

Зеров, М. К. Сонети і елегії [Текст] / Микола Костянтинович Зеров. – К. : Час, 1990. – 80 с.

Базилевський, В. "Богопосланий патрицій: твори і дні" [Текст] : [літературна спадщина українського поета, літературознавця, літературного критика, полеміста, лідера «неокласиків», майстра сонетної форми та перекладача античної поезії Миколи Зерова] // Літературна Україна. – 2019. – 2 берез. (№ 9). – С. 12-14 : фот.

Білокінь, С. І. Закоханий у вроду слів. М. Зеров - доля і книга [Текст] / Сергій Іванович Білокінь. – Київ : Час, 1990. – 56 с. : іл.

Брюховецький, В. Микола Зеров [Текст] : літературно-критичний нарис / Брюховецький Вячеслав. – Київ : Радянський письменник, 1990. – 309 с

Вздутьська, В. Між горою Фавор і Болотяною Лукрозою [Текст] : Євангельський текст у поезії Миколи Зерова // Слово і час. – 2010. – № 11. – С. 24-35. – Бібліогр.: с. 34-35.

Гальчук. Оксана. Микола Зеров і Томас Стернз Еліот: точки перетину [Текст] : [компаративний аналіз основних аспектів творчості двох представників "високого модернізму" в українській та американо-англійській літературах - Миколи Зерова і Томаса Стернза Еліота] // Слово і час. – 2016. – № 9. – С. 12-21. – Бібліогр.: с. 21.

Київські неокласики [Текст] / упоряд. В. Агеєва. – Київ : Факт, 2003. – 352 с. – (Українські мемуари).

Ковалів, Юрій. Микола Зеров [Текст] : [український поет, літературознавець, літературний критик, полеміст, лідер «неокласиків», майстер сонетної форми та перекладач античної поезії] // Слово і час. – 2019. – № 4. – С. 44-50 : фот. – Бібліогр.: с. 50.

Ніколенко, О. М. Микола Зеров - поет і перекладач [Текст] : Долі та Слово // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. – 2015. – № 10. – С. 2-9.

Ніколенко, О. М. Микола Зеров - поет і перекладач [Текст] // Зарубіжна література в школах України. – 2015. – № 5. – С. 56-64 : фот.

«Розстріляне відродження». Микола Зеров [Електронний ресурс] / Канал Україна // YouTube. – Відео. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=x->

[K9W u3cGo](#), вільний (дата звернення: 27 трав. 2015). – Назва з екрану. – Мова укр.

Панченко, В. "Сон далекої Еллади..." [Текст] : Микола Зеров: три літа у Баришівці // Київ. – 2017. – № 9/10. – С. 78-87.

Українське Диво [Текст] : поетична антологія. Кн. 2 / упоряд. В. Коломієць. – Київ : Український письменник, 2005. – 535 с.

Косинка Григорій
(Стрілець Григорій Михайлович)
(1899-1934)

прозаїк,
майстер імпресіоністичної новели

Біографія

Григорій Михайлович Косинка (справжнє прізвище - Стрілець) народився **29 листопада 1899 року** в селі Щербаківка Обухівського району Київської області.

Батьки – малоземельні селяни – намагалися поліпшити своє злиденне життя десь за Уралом, біля Байкалу, але повернулися назад до села і перебивалися батьківським підробітком на цукровому заводі в сусідньому селі Григорівка.

З чотирьох років навчився грамоти від діда, закінчив двокласну школу в селі Красний Кут.

Коли Григорію минуло 14 років, він вирушив до Києва, сподіваючись кращими заробітками якось підтримати матір, що після смерті батька залишилася з п'ятьма малими дітьми на руках.

У Києві Косинка працює чистильником чобіт, канцеляристом і відвідує вечірні гімназіальні курси.

Брав участь у бойових діях у лавах армії УНР, за що певний час довелося відсидіти у в'язниці. Пізніше примкнув до лівих есерів («боротьбистів»), які симпатизували більшовикам.

На початку 1920-х молодий письменник навчається у Вищому інституті народної освіти – таку назву мав тоді Київський університет, який згодом довелося залишити через матеріальну скруту.

Не маючи змоги жити з літератури, цензура раз-у-раз затримує його твори, а в пресі чимдалі більше лунають погрози Косинка заробляє на життя у сценарному відділі Київської кінофабрики.

На поч. 1930-х рр. «зарахований» критиками до апологетів «власницького націоналістичного світогляду».

4 листопада 1934 року після критичного виступу в будинку письменників був заарештований, а 13-15 груд. в ході розпочатих владою репресій разом з іншими 27 «терористами-білогвардійцями» (серед них, зокрема, письменники Д. Фальківський, О. Близько та К. Буревій) засуджений до смерті.

18 грудня 1934 року розстріляний.

Реабілітований у 1957 році.

Творчість

Григорій Косинка – один із найкращих українських новелістів ХХ ст. У своїй творчості письменник розвиває традиції української новелістики початку ХХ ст., зокрема

М. Коцюбинського, С. Васильченка й передусім В. Стефаника.

Творчий дебют прозаїка відбувся 1919 року, коли в київській газеті «Боротьба» з'явилося його перше оповідання «На буряки» за підписом «Г. Косинка», що став псевдонімом письменника.

У різні роки опублікував збірки оповідань і новел: "На Золотих Богів" (1922), "За воротьми" (1925), "В житах" (1926), "Політика" (1927), "Вибрані оповідання" (1928), "Циркуль" (1930), "Серце" (1933).

Його творчості притаманні ескізність, фрагментарність, використання імпресіоністичних засобів, соціально-психологічне відображення дійсності. Писав він і публіцистичні твори, перекладав російських письменників.

Г. Косинка був членом київського літературного об'єднання письменників-попутників «Ланка» (з 1926 р. – МАРС – Майстерня Револьюційного Слова), до якого входили В. Підмогильний, Б. Антоненко-Давидович, Є. Плужник, Т. Осьмачка та ін. Він часто виступав на літературних вечірках з читанням своїх творів, що, за свідченням багатьох сучасників, робив із неперевершеною майстерністю.

Твори

Автобіографія (1925)

Анкета (1924)

Анархісти (1923)

В житах (1926)

В хаті Штурми (1920)

Гармонія (1931)

Голова ході (1923)

Десять (1922)

За земельку (1920)

Заквітчаний сон (1923)
Змовини (1930)
Мати (1925)
Мент (1920)
На буряки (1919)
На золотих богів (1920)
Перед світом (1920)
Під брамою собору (1920)
Політика (1926)
Серце (1931)
Фавст (1923)

Вшанування пам'яті

1979 р. – в с. Щербанівка встановлено пам'ятник Косинці (автор пам'ятника Михайло Горловий).

2001 р. – засновано Київську обласну літературну премію імені Григорія Косинки для відзначення найкращих здобутків поетів, прозаїків, драматургів і літературних критиків, які постійно проживають в Київській області.

В Умані та Києві є вулиці Григорія Косинки.

Бібліографія

Косинка, Г. М. Вибрані твори [Текст] / Г. М. Косинка ; упоряд. текстів і передмова І. М. Андрусяка ; ред. Т. О. Попова. – Харків : Ранок : Веста, 2005. – 333 с. – (Програма з літератури).

Косинка, Г. М. Оповідання [Текст] / Г. М. Косинка ; укладач А. Я. Бельдій ; худож. ред. Р. І. Калиш. – Київ : Наукова думка, 2003. – 392 с. – (Бібліотека школяра).

Василенко, Вадим. Художній світ новели "Мати" Григорія Косинки [Текст] : [образ матері виступає символом України і втілює ідею збереження духовних цінностей людини, роду, етносу] // Слово і час. – 2015. – № 7. – С. 47-51. – Бібліогр.: с. 51.

Григорій Косинка (Григорій Михайлович Стрілець) [Текст] // Видатні постаті в історії України ХХ ст. : короткі біографічні нариси. – Київ : Вища школа, 2011. – С. 172-175 : іл.

Григорій Косинка [Текст] / Національна академія наук України. Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка ; передм., упоряд. текстів та прим. Сергія Гальченка. – Харків : Фоліо, 2018. – 508 с. : портр. – (Митці на прицілі).

Жулинський, М. Г. Із забуття - в безсмертя [Текст] : сторінки призабутої спадщини / М. Г. Жулинський. – Київ : Дніпро, 1990. – 447 с

Лавріненко, Ю. Розстріляне відродження. Антологія 1917-1933 [Текст] : поезія, проза, драма, есей / Ю. Лавріненко ; післямова Є. Сверстюка. – 2-ге вид. – Київ : Смолоскип, 2003. – 984 с. : портр.

Самі про себе [Текст] : автобіографії українських митців 1920-х років / Національна академія наук України. Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України ; упоряд. Р. Мовчан. – Київ : КЛІО, 2015. – 638 с. : портр. – Програма "Українська книга" 2015 року. – Включ. покажч.

Штейнбук, Фелікс. Тілесно-міментичний метод аналізу текстових стратегій модерністського дискурсу [Текст] : (на прикладі творчості Г. Косинки) // Слово і час. – 2011. – № 3. – С. 79-87. – Бібліогр.: с. 87.

Підмогильний Валер'ян 1901 – 1937

прозаїк, перекладач,

зачинатель психологічного реалізму в
літературі українського відродження

Біографія

Валер'ян Петрович Підмогильний народився 2 лютого 1901 р. в с. Чаплі під Катеринославом (нині околиця м. Дніпро) в селянській родині.

1910 р. після закінчення початкової церковно-парафіяльної сільської школи вступив до Катеринославського реального училища, яке закінчив у червні 1918 р.

Восени того ж року вступив до Катеринославського університету.

1919 р. Валер'ян залишив навчання і працював учителем у Павлограді та Катеринославі.

1921 року письменник вирушає до Києва і працює бібліографом у Книжковій палаті.

З 1923 р. В. Підмогильний працював редактором видавництва «Книгоспілка», пізніше – редактором журналу «Життя і революція», був одним із засновників літературної групи «Ланка» (з 1926 р. – МАРС (Майстерня революційного слова), до якої входили київські письменники-попутники (тобто письменники, котрі не пропагували у творах комуністичну ідеологію, але й не виступали проти).

1929 року В. Підмогильний переїхав до Харкова, де працював консультантом з іноземної літератури в кооперативному видавництві «Рух».

8 грудня 1934 р. письменника було заарештовано зі звинуваченням в «участі у роботі терористичної організації, що ставила собі за мету організацію терору проти керівників партії».

Засуджений на десять років ув'язнення в концентраційному таборі на Соловецьких островах.

3 листопада 1937 р., до двадцятилітнього ювілею Жовтневої революції, згідно з постановою Особливої трійки УНКВД Ленінградської області, В. Підмогильний був розстріляний в урочищі Сандормох у Карелії.

Творча діяльність

Перші оповідання В. Підмогильний почав писати, ще навчаючись у реальному училищі.

В останні роки життя письменник зміг видати новелу «З життя будинку», незавершена «Повість без назви» була надрукована лише 1988 р.

В. Підмогильний багато перекладав, зокрема твори Вольтера, Д. Дідро, О. де Бальзака, Анатолія Франса, Гі де Мопассана, Г. Флобера та ін.

Активно займався письменник і проблемами функціонування української мови, уклавши разом з Є. Плужником словник «Фразеологія ділової мови», який видали 1926 та 1927 рр.

Прозу В. Підмогильного можна назвати інтелектуально-психологічною. Світогляд письменника сформований під впливом зарубіжної класичної літератури ХХ ст. та найяскравіших представників західноєвропейської філософії поч. ХХ ст.: З. Фрейда, Ф. Ніцше, А. Шопенгауера.

Твори

перше оповідання – Важке питання, Гайдамаки, Ваня (1919);

перша книга – Твори. Т. 1 (1920);

повісті – Остап Шаптала (1921), Сонце сходить (1924);

оповідання – Син (1925р);

збірка – Проблема хліба (1927);

романи – Місто (1928), Невеличка драма (1930)

оповідання З життя Будинку(1933)

Повість без назви.. (незакінчена) (1934).

Вшанування пам'яті

2011 р. – встановлена меморіальна дошка на будинку Літературного музею (колишньої української школи ім. І. Франка) у м. Дніпро.

В Києві (Голосіївський район) названа вулиця на честь Валер'яна Підмогильного.

Бібліографія

Підмогильний, В. П. Місто [Текст] : роман, оповідання / В. П. Підмогильний ; ред. П. Ромко. – Київ : Дніпро, 2004. – 384 с. : фотоіл. – (Література в школі).

Підмогильний, В. П. Невеличка драма [Текст] : роман на одну частину / В. П. Підмогильний. – Київ : Знання, 2014. – 294 с. – (Скарби).

Підмогильний, В. П. Півість без назви... [Текст] : вибране / Валер'ян Петрович Підмогильний ; передмов. Ю. Коваліва. – Київ : Академія, 2016. – 319 с. – ("In crudo" (безприкрас) українське). – Програма "Українська книга" 2016 року.

Підмогильний, В. П. Третя революція [Текст] : оповідання, повісті, роман / В. П. Підмогильний ; передм.,

упоряд., ред. С. І. Лушій. – Київ : Український письменник, 2012. – 620 с. : портр. – (Українська класика).

Болюк, Оксана. Оповідання "Історія пані Ївги" В. Підмогильного - філософія розуміння злочину й кари [Текст] : до конспекту вчителя // Українська література в загальноосвітній школі. – 2014. – № 2. – С. 31. – Бібліогр.: с. 31.

Ковалів, Юрій. Валер'ян Підмогильний [Текст] : [український письменник і перекладач, один з найвизначніших прозаїків українського «розстріляного відродження»] // Слово і час. – 2019. – № 2. – С. 57-63 : фот. – Бібліогр.: с. 63.

Мовчан, Раїса. Валер'ян Підмогильний, 1901-1937 [Текст] // Дивослово (українська мова й література в навчальних закладах). – 2011. – № 4. – С. 34-40. – Закінч. Початок : № 2 - 2011.

.....

Плужник Євген
(літературний псевдонім
Кантемирянин)
(1898 - 1936)

поет, письменник, драматург,
перекладач

Біографія

Євген Павлович Плужник народився **26 грудня 1898 року** в слобідці Кантемирівка Богучарського повіту Воронезької губернії в сім'ї дрібного торговця.

Вчився у сільській школі, потім у кількох гімназіях – в Богучарі, Ростові, Боброві.

1918 року разом з родиною переїхав на Полтавщину. Під час громадянської війни вчителював у селі Багачка Миргородського повіту на Полтавщині. Але самоосвіта його не задовольняла, і він їде до Києва, де навчається у Ветеринарно-зоотехнічному інституті.

Невдовзі він вступає до Київського музично-драматичного інституту ім. Лисенка. Акторські здібності Плужника, його гумор та дотепність цінують викладачі й товариші, пророкують перспективне сценічне майбутнє.

1923 року Микола Зеров залучає Євгена Плужника до Асоціації письменників (Аспис), що об'єднувала тоді всю "непролетарську" літературу Києва.

1924 року Плужник стає членом письменницької групи "Ланка", яка 1926 року перетворюється на "Марс" (майстерня революційного слова).

На чолі "Марсу", як і "Ланки", стояли Борис Антоненко-Давидович, Валеріан Підмогильний, Григорій Косинка. "Марс" вважали за київську неофіційну філію харківської ВАПЛІТЕ. Обидві організації були розгромлені і ліквідовані одночасно.

Творча діяльність

Перші українські вірші Є. Плужника (в гімназійний період він писав російською) були опубліковані 1923 року в київському журналі "Глобус" під псевдонімом Кантемирянин (від назви рідного села).

1926 року завдяки дружині поета, Галині Коваленко, вийшла в світ перша книжка віршів Євгена Плужника під назвою "Дні". Через рік виходить друга і остання прижиттєва поетична збірка Є. Плужника "Рання осінь".

Збірка поезій під назвою "Рівновага", яку Плужник підготував до друку і датована 33-м роком, лишилася ненадрукованою: разом з багатьма своїми друзями й колегами по перу він потрапив у жорна сталінської репресивної машини.

Усього десять років тривала літературна діяльність цього талановитого поета. В українську поезію середини 1920-х років Євген Павлович Плужник увійшов як співець гуманізму.

Відразу після розстрілу двадцяти восьми "ворогів народу", серед яких були друзі Є. Плужника по "Ланці" і "Марсу", митець потрапляє в "чергу" призначених до розстрілу.

Ордер на арешт і трус у його квартирі був виписаний 4 грудня 1934 року. 25 березня 1935 року Євгену Павловичу Плужнику оголосили вирок: смертна кара, яку пізніше було замінено десятьма роками заслання. Проте десять років заслання на Північ з суворими умовами полярного клімату та напівголодне життя в'язничних казарм для людини, хворої на туберкульоз, - означали вірну смерть.

Євген Плужник помер 2 лютого 1936 року.

4 серпня 1956 року постановою Військової колегії Верховного Суду СРСР вирок скасовано і справу припинено "за відсутністю складу злочину".

Твори (збірки поезій)

Дні (1926)

Рання осінь (1927)

Вшанування пам'яті

Вулиці, названі на честь Євгена Плужника, існують в багатьох населених пунктах України.

На будинку в Києві на Прорізній вулиці, 18/1, де в 1923—1934 рр. жив Євген Плужник, встановлена меморіальна дошка.

1992 р. – іменем Євгена Плужника названа Центральна районна бібліотека Шевченківського району Києва (вул. Прорізна, 15).

26 грудня 2018 року на державному рівні в Україні відзначалась пам'ятна дата — 120 років з дня народження Євгена Плужника (1898-1936).

Бібліографія:

Плужник, Є. П. Недуга : роман / Євген Павлович Плужник. – Київ : Знання, 2016. – 240 с. : портр. – (Скарби).

Алекса, Віктор. «Розстріляне відродження». Євген Плужник [Електронний ресурс] // YouTube. – Відео. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=Oa3uxejVSxI&feature=youtu.be>, вільний (дата звернення: 12 груд. 2012). – Назва з екрану. – Мова укр.

Бачив життя до останнього дна. Сотнями ран! [Текст] : [до 120-річчя від дня народження поета і драматурга, перекладача Євгена Плужника] // Позакласний час. – 2018. – № 11. – С. 1-48. – Тематична вкладка до часопису "Позакласний час" № 11, 2018.

Гальчук, Оксана. Євген Плужник і античність: експресіоністський акцент у неоромантичному прочитанні прецедентного тексту [Текст] : [дослідження античного

"сліду" в ліриці Є. Плужника] // Слово і час. – 2013. – № 12. – С. 92-101 : фото. – Бібліогр.: с. 101.

Скорбота волі [Текст] : [до 120-річчя від дня народження українського поета і драматурга Євгена Плужника] // Шкільна бібліотека. – 2018. – № 11. – С. 86-87 : фот. – Вірші Євгена Плужника у кінці тексту.

Токмань, Ганна. Євген Плужник [Текст] // Дивослово (українська мова й література в навчальних закладах). – 2009. – № 12. – С. 36-43 : фот. – Бібліогр.: с. 43. – Закінч. Початок: № 11 - 2009.

Поліщук Валеріан Львович (1897-1937)

письменник, літературний критик,
публіцист, фундатор українського
конструктивізму

Біографія

Валер'ян Львович Поліщук народився **1 жовтня 1897 року** в селі Більче Боремельської волості Дубенського повіту Волинської губернії, нині – Млинівський район Рівненської області в сім'ї селян-хліборобів.

Навчався в Луцькій (1911–1913) і Катеринославській гімназіях (1914–1917), по закінченні останньої навчався в Інституті цивільних інженерів у Петрограді та на історико-філологічному факультеті в Кам'янець-Подільському державному українському університеті.

Член УПСР (Українська партія соціалістів-революціонерів) з 1919 року.

1918 року очолив Боремельський волосний земельний комітет, працював у газеті «Народная воля» і секретарем журналу «Шлях», з 1919 року – секретарем газети «Республіканець» у Катеринославі.

Брав участь у повстанні Директорії, був інтернований, редагував у Кам'янці-Подільському студентський журнал «Нова думка» (1920).

1920 року повернувся до Києва, співпрацював у газеті «Більшовик».

Наступного 1921 року перебрався до Харкова, працював у різних літературних часописах.

Наприкінці 1934 р. його, разом із *М. Любченком, М. Кулішем, Г. Епіком, В. Підмогильним, В. Вразливим, Є. Плужником, В. Штангеем, Г. Майфетом, О. Ковінською* було звинувачено у приналежності до так званого Центру антирадянської боротьбистської організації й заарештовано.

27-28 березня 1935 виїзна сесія Військової колегії Верховного Суду СРСР засудила Поліщука на 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував на Соловках.

9 жовтня 1937 року йому було винесено смертний вирок. Реабілітований у 1956-му і 1962 роках.

Творча діяльність

Валер'ян Поліщук – досить нетиповий представник «Розстріляного Відродження», разом з тим без нього неможливо уявити тодішню українську літературу.

Це не лише найвідоміша, а й найсуперечливіша постать в українській літературі ХХ століття.

Автор понад двадцяти поем та романів у віршах, десятків ліричних томиків та дитячих збірок, багатьох

літературно-критичних, теоретичних та публіцистичних виступів.

В особі Поліщука українська література 1920-х наполегливо шукала сучасних, відповідних прогресивному, технізованому ХХ століттю способів і засобів зображення.

Поліщук став фактично другим після Михайла Семенка організатором авангардистського літературного руху.

На противагу футуристам, очолив український конструктивізм, або, за його власним паралельним визначенням, «динамічний спіралізм» — напрям, який не зовсім оформився в цілісне, самостійне явище, перебував трохи у тіні футуризму, однак зі своїми виразними характеристиками.

Публічно, та й у багатьох творах Валер'ян Поліщук активно підтримував радянську владу, не нехтував відверто пропагандистськими віршами. Але окремі записи з щоденників і листи, які передавалися не поштою, а з рук в рук, свідчать про дуже критичне сприйняття більшовицького режиму. В одному з листів Поліщук описує реалії Голодомору в Харкові, атмосферу серед заляканих і паралізованих початком масових репресій літераторів.

Твори

Сказання давнєє про те, як Ольга Коростень спалила (Ліро-поема)(1919)

На полях. Батькові і матері(1920)

Соняшна міць. Поезії 1920 року (1920)

Чотири мініатюри (1920)

Вибухи сили. Поезії 1921 року (1921)

Як писати вірші (Практичні поради для початку)(1921)

Дума про Бармашиху (1931)
Книга повстань. Поезії 1919–1921 років (1922)
Ленін (1922)
Ярина Курнатовська (Ритмований роман) (1922)
Адигейський співець (1923)
Капітан Шредер (1923)
Радіо в житах. Поезії. 1922–1923 (1923)
Дівчина (1924)
Жмуток червоного. Збірка поезій 1923–1924 рр. (1924)
Сміло в ногу (1924)
Громохкий слід. Поезії. 1922–1924 (1925)
Європа на вулкані (1925.)
15 поем. 1921–1924 (1925)
Роскол Європи. Художньо-соціальні та побутові нариси (1925)
Червоний потік. Роман. 1924–1925 (1926)
Літературний авангард. Перспективи розвитку української культури, полеміка і теорія поезії (1926)
Бездрик Кумедник та Комашка Горупашка (1926)
Геніальні кристали (1927)
Металевий тембр. Поезії індустріальної доби (1927)
Остання війна. Збірка військових поезій (1927)
Пульс епохи. Конструктивний динамізм (1927)
Козуб ягід. Оповідання, афоризми, бризки мислі й творчості (1927)
Господаримо (1928)
Григорій Сковорода. Біографічно-ліричний роман з перемінного болісного та веселого життя українського мандрівного філософа (1929)
Електричні заграви. Найновіші поезії (1929)
Книга повстань. Вид. 2-е, доп. Т. 1. Ч. 1. Поезії 1917–1921 років (1929)
Зеніт людини (1930.)

Прометей і людство. Оновлена легенда (1930)
Роден і Роза (1930)
Мудрий слон (1930)
Рейд у Скандинавію (1931)
Повість металу й вугілля. Книжка про Донбас (1931)
Пригода. Поема для дітей (1931)
Зелений шкідник (1933)
Шпаченя (1933)
Що їх врятувало. Книга для дітей (1933)

Вшанування пам'яті

Ім'ям В. Поліщука названо вулиці в Рівному, Млинові, Дубні, обласну літературну премію.

Меморіальні дошки письменникові встановлено в Малеві, Млинові, Мирогощі.

Створено літературні кімнати Валер'яна Поліщука в Малевській та Мирогощанській школах, в Млинівському краєзнавчому музеї.

У 1982 році була заснована обласна літературна премія імені Валер'яна Поліщука.

Бібліографія

Поліщук, В. Чужії. Денник і листи [Текст] : передмова Василя Горбатюка "Від "рівних" - до "Чужих". Невідома повість Валер'яна Поліщука // Київ. – 2018. – № 9/10. – С. 2-37.

Ковалів, Юрій. Валер'ян Поліщук [Текст] : [сторінки творчого життя українського письменника, поета і прозаїка, літературного критика, публіциста доби розстріляного відродження] // Слово і час. – 2018. – № 10. – С. 86-92 : фот. – Бібліогр.: с. 92.

Український авангардист [Текст] : 1 жовтня - 120 років від дня народження Валер'яна Поліщука // Шкільна бібліотека. – 2017. – № 9. – С. 12-113 : фот.

**Семенко Михайль (Михайло)
Васильович
(1892-1937)**

поет, теоретик літератури

засновник футуризму в українській
літературі

Біографія

Михайль Семенко (Михайло Васильович) народився **31 грудня 1892** року в с. Кобинці Миргородського району на Полтавщині.

Його мати, Марія Проскуріна, була письменницею й прищепила любов до літератури ще в дитинстві.

Початкову освіту Семенко здобув у Хорольській гімназії, а по її закінченні – в Курському реальному училищі.

Навчався у Психо-Неврологічному Інституті в Петербурзі, одночасно навчався в консерваторії по класу скрипки.

З початком Першої світової війни він покинув навчання, бо був мобілізований. Три роки провів на Владивостоці.

Саме на цей період припадає початок творчого шляху поета.

Із посиленням ідеологічного тиску на українське культурне життя у 1930-х роках Семенко поступово відходить від активної літературної діяльності.

1934 року він стає членом Спілки письменників України.

У квітні 1937 року Семенка заарештували, висунувши йому фальшиві обвинувачення.

23 жовтня 1937 року поета розстріляли.

Творча діяльність

Писати почав ще під час навчання. Перша збірка «Prelude» вийшла 1913 року. До неї увійшли традиційні романсові вірші елегійного типу, милозвучні, сентиментальні, властиві молодим поетам-початківцям.

Восени 1917 року поет повертається з Далекого Сходу на Україну, де його захоплюють буремні революційні події.

Семенко приймає активну участь у літературному русі, стає одним із ватажків відродження й розвитку національної літератури.

У Києві 1918 року виходять його збірки «П'єро задається», «П'єро кохає», «Дев'ять поем». У 1919 — виходять збірки «П'єро мертвопетлює», «Bloc-notes» і «В садах безрозних».

Згодом Семенко захопився мистецькими ідеями футуризму. Його кумирами на той час були російські поети-футуристи.

Прагнучи поширювати свої ідеї, Семенко бере участь у виданні “Універсального журналу”, журналів «Фламінго», «Нова генерація» та ін. Саме в них

дебютували пізніше такі відомі письменники, як М. Бажан, Ю. Яновський, Р. Лісовський та багато інших.

Він організовує літературні групи «Ударна група поетів-футуристів» (1921), «Аспанфут» (Асоціація панфутуристів, 1921), редагує цілу низку футуристичних одноденок. Заради літератури він навіть жертвує відповідальною партійною посадою, для чого взагалі виходить із партії.

Комуністична машина все більше й більше тисне на творчу свободу поета, примушуючи виконувати замовлення на соціальну тематику. Як і В. Маяковський, М. Семенко змушений вдатися до створення функціональної поезії (збірник «З радянського щоденника»), що по суті є схематичним переказом газетного тексту, віршованими лозунгами та агітками.

У цей час футуризм як літературний напрям зникає. Примушений ідеолого-політичною системою «зрєктися» футуризму, М. Семенко поступово відходить від літературного процесу.

1930 року виходить збірник памфлетів та віршів «Європа і ми», в якій іронія автора межує з сарказмом.

Збірка публіцистичних віршів «Міжнародні діла» (1933) за ідейно-тематичним наповненням уже нічим не відрізняється від літератури колег: «як усі, М. Семенко прославляє СРСР та викриває націоналістичний світ».

23 квітня 1937 року в Києві відбувся творчий вечір М. Семенка. А через три дні його заарештували.

Семенка звинуватили в «активній контрреволюційній діяльності», і надломлений морально й фізично письменник, як свідчать протоколи допитів від 1937 року, «зізнається» в усіх пред'явлених обвинуваченнях.

Твори

Збірка «Prelude» (1913)

Цикл «Наївні поезійки» (1913)

Збірка «Дерзання» (1914)

Цикл «Осіння рана» (1915-1916)

Збірка «П'єро кохає» (1918)

Збірка «Проміння погроз» (1920)

Збірка «Кобзар» (1924)

Збірка памфлетів та віршів «Європа і ми» (1930)

Збірка «Сучасні вірші» (1931)

Збірка «З радянського щоденника», «Китай в огні» (1932)

Збірка «Міжнародні діла» (1933)

Вшанування пам'яті

У Києві є вулиця Михайля Семенка.

У с. Кобинці на Полтавщині у сільському клубі встановлена меморіальна дошка.

Бібліографія

Михайль Семенко [Текст] // 99 великих киевлян / [Н. Будзинская и др.]. – Київ, 2009. – С. 314-317 : портр.

«Розстріляне відродження». Михайль Семенко [Електронний ресурс] / Канал Україна // YouTube. – Відео.

– Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=HTTEpWubuOs>, вільний (дата звернення: 27 трав. 2015). – Назва з екрану. – Мова укр.

Сулима, М. "Понеділок Вівторок..." - "Чорний квадрат" Михайля Семенка [Текст] : [про відомий вірш лідера українського футуризму Михайля Семенка "Понеділок Вівторок..." (1922), значення якого прирівнюється до значення знаменитого полотна

Казимира Малевича "Чорний квадрат" (1915)] // Слово і час. – 2017. – № 4. – С. 24-28.

Шатова, І. Анаграматизм та криптографія в ліриці Михайля Семенка [Текст] // Слово і час. – 2018. – № 1. – С. 48-55.

**Фальківський (Левчук)
Дмитро Никанорович
(1898 – 1934)**

поет, прозаїк,
перекладач, сценарист

Біографія

Дмитро Никанорович Фальківський (справжнє прізвище – Левчук) народився **3 листопада 1898 року** у селі Великі Липеси (тепер Кобринського району Брестської області) в бідній селянській родині.

Дмитро спочатку вчився в сільській школі, потім у гімназії в Брест-Литовську, яку не закінчив, бо 1915 саме там проліг один з фронтів Першої світової війни.

1920 року Д. Фальківський добровольцем вступив до Червоної Армії, три роки відслужив у органах Надзвичайної комісії Білорусії, прощо не любив згадувати. Якщо вже заходилося про це, то розповідав більш ніж стримано. Проте чимало його творів так чи інакше допомагають зрозуміти цю особливість життєвого

шляху поета, бо інших автобіографічних свідчень та матеріалів надзвичайно мало.

Демобілізувавшись 1923 року за станом здоров'я, переїхав до Києва, де перебував на журналістській і творчій роботі.

З 1924 року друкується на сторінках журналів "Червоний шлях", "Життя й революція", "Всесвіт", "Глобус" та ін.

Попри його революційне минуле, офіційна критика ставилася недовірливо до його творчості.

У грудні 1934 заарештований за фальшивим звинуваченням у терористичній діяльності.

14 грудня 1934 страчений у м. Київ.

Ймовірно, прах поета знаходиться в братських похованнях на Лук'янівському кладовищі у м. Києві.

Реабілітований після 1956 року

Творча діяльність

Друкуватися почав 1924 року й містив поезії в журналах "Червоний Шлях", «Життя й Революція», «Всесвіт», «Глобус». Окремі збірки поезій: "Чабан" (1925), "Обрії" (1927), "На пожарищі" (1928), "Полісся" (1931).

Крім поезій, писав нариси, оповідання, сценарії. Зокрема, автор сценарію фільму «Греблю прорвано» (1928, у співавторстві з Л. Френкелем).

Фальківський стає членом літературного угруповання «Ланка» (з 1926 р. – МАРС), де обстоювалися погляди на мистецтво, близькі до поглядів неокласиків та ваплітян.

У доброзичливому оточенні «ланківців» – *Б. Антоненка-Давидовича, Г. Косинки, В. Підмогильного, М. Івченка, Т. Осьмачки та інших* – Д. Фальківський написав свої кращі поезії.

У ліриці Фальківського, поруч з мотивами поліської природи, головна увага зосереджена на відображенні трагічних подій революції 1917–1920 в Україні.

Його ліричні твори – це сповідь молодого людини, яка, віддавши свою першу юнацьку віру і запал більшовизмові, побачила безглуздість жертв і залишилася з комплексом провини та туги за чистою первісністю природи.

Романтика революційних воєн у творчості письменника набирає похмурого зловісного відтінку, позначеного більше фаталізмом, аніж цілеспрямованістю в досягненні мети.

Для радянських ідеологічних критиків такий голос був однозначно ворожим. Не забарилися й належні політичні висновки: Дмитра Фальківського з літератури було усунено.

У грудні 1934 заарештований за фальшивим звинуваченням у терористичній діяльності разом з *Г. Косинкою, О. Влизьком, К. Буревієм* та ін.,

Посмертні видання: за редакцією М. Неврлого "Ранені дні" (1969; там і докладна бібліографія) та "Поезії" (1989).

Твори

Чабан (1925)

Обрії (1927)

На пожарищі (1928)

Полісся (1931)

Вшанування пам'яті:

1998 р. – Завдяки зусиллям «Просвіти» у рідному селі Великих Лепесах на Берестейщині встановлено пам'ятний знак та названа вулиця.

3 листопада 2018 року на державному рівні в Україні відзначалась пам'ятна дата – 120 років з дня народження Дмитра Фальківського (1898-1934)

Бібліографія

Вирок супроти життя [Текст] : [до 120-річчя від дня народження білоруського поета Дмитра Фальківського] // Шкільна бібліотека. – 2018. – № 10. – С. 16-17 : іл. – Добірка віршів в кінці тексту.

Ковалів, Ю. Трагічна одісея Дмитра Фальківського // Дивослово. – 2008. – №11. – С. 45-47.

Лавріненко, Ю. Розстріляне відродження. Антологія, 1917-1933 [Текст] : поезія, проза, драма, есей / Ю. Лавріненко ; післямова Є. Сверстюка. – 2-ге вид. – Київ : Смолоскип, 2003. – 984 с. : портр.

Леонюк, В. Син Полісся з "розстріляного відродження" [Текст] : до 100-річчя від дня народження Д. Фальківського (1898-1934) // Дзвін. – 2017. – № 8. – С. 133-140.

Славутич, Яр. Розстріляна муза [Текст] : мартиролог : нариси про поетів / Славутич, Яр ; вступ. ст. К. П. Волинського. – 2-ге видання, випр. і доп. – Київ : Либідь, 1992. – 184 с.

Шевчук С. Поет-чекіст – жертва ЧК [Текст] // Берегиня. – 2005. – № 2. – С. 17-24.

Фальківський Дмитро Никанорович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Електрон. текст. – Режим доступу:

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%D0%94%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%9D%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B>

[2%D0%B8%D1%87](#), вільний (дата звернення: 02.11.2019).
– Назва з екрану. – Мова укр.

**Хвильовий Микола Григорович
(Фітільов)
(1893 -1933)**

письменник, публіцист

один з прабатьків сучасної
української прози

Біографія

Народився Микола Григорович Хвильовий (справжнє прізвище Фітільов) **13 грудня 1893 року** в селищі Тростянець на Харківщині (тепер райцентр Сумської області), в родині вчителів.

Мав брата Олександра та трьох сестер.

Микола закінчив початкову школу в селі Калантаєві, продовжив навчання в Богодухівській гімназії, екстерном склав екзамени. Працював на різних посадах по селах. Босякував.

Брав участь у Першій світовій та громадянській війнах.

1919 року вступає до комуністичної партії.

З 1921 року жив і працював у Харкові, де активно заявив про себе як один з організаторів літературно-художнього життя, член-засновник багатьох тогочасних

літературних організацій – «Гарт», ВАПЛІТЕ, «Пролітфронт».

Друкується в газетах і журналах, в альманахах "Штабель", "На сполох".

Письменник змушений був існувати в умовах творчої несвободи.

Хвильового звинувачували в антипартійності, «українському буржуазному націоналізмі», «намаганні відірвати українську культуру та літературу від культури російської».

В атмосфері шаленого цькування, можливо, передчуваючи наближення тотального терору, після арешту свого приятеля письменника *Михайла Ялового* на знак протесту проти початку масових репресій проти української творчої інтелігенції **13 травня 1933 року** в Харкові, у будинку письменників «Слово», покінчив життя самогубством.

Смерть Хвильового стала символом краху ідеології українського націонал-комунізму й кінця українського національного відродження 1920–1930-х років.

Твори та ім'я Хвильового залишалися забороненими аж до останніх років існування тоталітарного режиму в Україні.

Творча діяльність

Самобутній голос автора поетичних збірок «Молодість» і «Досвітні симфонії» не губиться в поетичному розмаїтті перших пореволюційних років. Та Хвильового вабить проза і до поезії в подальшому він звертається лише епізодично.

У 1923 р. вийшла його прозова збірка «Сині етюди». Найавторитетніші критики того часу зустріли її захоплено, вважаючи, що вона — значне й цілком новаторське явище в українській літературі.

Наступна книга новел Хвильового «Осінь» (1924 р.) закріпила «школу Хвильового» і стиль, названий письменником «романтикою вітаїзму». Цю книгу можна вважати вершиною творчості Хвильового. Вона зміцнила авторитет письменника і разом із «Синіми етюдами» в російських перекладах розійшлась по Україні й закордону.

Ця книга викликала різко негативну реакцію Москви. За командою з російського центру місцеві ревнителі режиму виступили з різкими нападками на письменника. Після цієї атаки письменникові вже не вдавалося друкувати своїх творів у повному обсязі.

Його романи «Вальдшнепи» та «Іроїда» були конфісковані вже після публікації перших частин.

1925-26 роках Хвильовий різко виступив проти цих нападок, і це зробило його постать ще більш відомим і підняло його моральний авторитет.

Перша відповідь була організаційною: у грудні 1925 – січні 1926 року було створено "Вільну Академію Пролетарської літератури" (ВАПЛІТЕ).

Приймаючи офіційні вимоги комуністичної партії, в питаннях літературної політики ВАПЛІТЕ займало незалежну позицію і стояло на засадах творення нової української літератури кваліфікованими митцями, що ставили перед собою вимогу вдосконалення, засвоєння найкращих здобутків західноєвропейської культури. ВАПЛІТЕ цілком відкидала "масовізм" "пролетарських організацій".

Друга відповідь була ідейною. Він публікує окремими книжками чотири серії памфлетів (щоправда, четверта — «Україна чи Малоросія?» — не була допущена до друку). Проте перші — «Камо Грядеши» (1925), «Думки проти течії» (1926), «Апологети писаризму», «До

потреби культурної революції» (1926, ч.ч. 9-13) – таки вдалося опублікувати.

Памфлети Хвильового висловили загальний настрій нації. Гасла Хвильового «геть від Москви», «курс на Європу» стали тим більш небезпечними, бо поширювались і в інших національних республіках.

1927 року на з'їзді КП(б)У Л. Каганович таврує Хвильового як прихильника реставрації буржуазної влади. Відтоді в літературний побут міцно ввійшов термін "хвильовізм", що в найбільш крайньому значенні ототожнювався з фашизмом.

Вже незабаром у пресі поширюється теза про те, що роман «Вальдшнепи» і статтю «Україна чи Малоросія?» треба кваліфікувати не як ухил, а як відверту зраду. Хвильового проголошують зрадником саме тоді, коли він перебуває за кордоном (зима 1927-28).

Хвильовий вирішує написати покайного листа і «здатися на милість партії», аніж скористатися можливістю врятуватися еміграцією.

У 1933 році він довідався про арешт найближчого товариша, ініціатора створення ВАПЛІТЕ *Михайла Ялового*.

Це був крах. В одну мить перед Хвильовим постала вся безрадісна перспектива майбутнього.

Написавши останнього листа, коли під вікном задзвеніли перші трамваї, Микола Хвильовий покінчив з собою.

Твори

Збірки поезій: «Молодість» (1921), « В електричний вік» (1921), «Досвітні симфонії» (1922);

Збірки оповідань: «Сині етюди»(1923), «Осінь» (1924);

Новели: «Синій листопад», «Арабески», «Дорога й ластівка», «Кіт у чоботях», «Солонський Яр», «Легенда», «Я (Романтика)» (1921-1923);
«Санаторійна зона» (1924)
роман «Вальдшнепи» (1926)
оповідання «Мати» (1927)
«Сентиментальна історія» (1928)
повість «Іван Іванович» (1929)

Вшанування пам'яті

2009 р. – Пам'ятник Миколі Хвильовому встановлено в Молодіжному парку м. Харкова.

7 грудня 1993 року – відкрито Меморіальну дошку на честь М. Г. Хвильового (Харків, вул. Римарська, 19).

Бібліографія

Хвильовий, М. Г. Вибрані твори [Текст] : навч. посіб. / М. Г. Хвильовий ; упоряд., передм. та прим. О. П. Ткаченко. – Київ : Грамота, 2006. – 496 с. – (Шкільна бібліотека).

Хвильовий, М. Г. Санаторійна зона [Текст] : повісті, оповідання, роман / М. Г. Хвильовий. - Харків : Основа, 2009. - 508 с.

Васьків, М. «Вальдшнепи» Миколи Хвильового як фрагмент завершеного роману [Текст] : [проблеми інтерпретації й інтертекстуального прочитання] // Слово і час. – 2009. – № 5. – С. 24-38. – Бібліогр.: с. 38.

Гроно нездоланих співців [Текст] : літературні портрети українських письменників ХХ століття, твори яких увійшли до оновлених шкільних програм : навч.

посібник / упоряд.: Кузьменко В. І. – Київ : Український письменник, 1997. – 281 с. – Бібліогр.: с.281.

Дзюба, І. М. Літературні портрети. Продовження [Текст] : есеїстичні розвідки / І. М. Дзюба. – Київ : Український письменник, 2015. – 798 с. : портр. – (In согоре). – Програма "Українська книга" 2015 року.

Дзюба, І. М. Микола Хвильовий [Текст] : "азіатський ренесанс" і "психологічна Європа" : інавгурац. лекція почесн. професора Нац. ун-ту "Києво-Могилян. акад." 1 вересня 2005 року / І. М. Дзюба. – Київ : Києво-Могилянська академія, 2005. – 47 с. : портр.

Микола Хвильовий [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Електрон. текст. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%A5%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9>, вільний (дата звернення: 10.11.2019). – Назва з екрану. – Мова укр.

«Розстріляне відродження». Микола Хвильовий [Електронний ресурс] / Канал Украина // YouTube. – Відео. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=T1oVCU4E2Qk&feature=youtu.be>, вільний (дата звернення: 27 трав. 2015). – Назва з екрану. – Мова укр.

Сіробаба, Микола. Лірика М. Хвильового: злам автохтонної свідомості [Текст] : [кредо ліричного героя М. Хвмльового крізь призму глибокого внутрішнього конфлікту у площині "українець / комуніст"] // Слово і час. – 2016. – № 10. – С. 44-51. – Бібліогр.: с. 51-52.

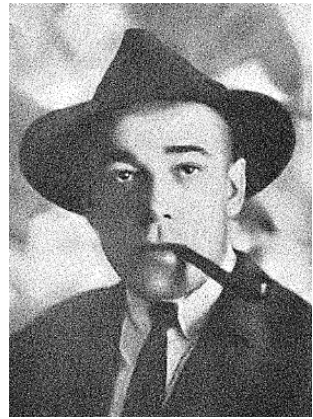
Трагедія митця [Текст] : [до 125-річчя від дня народження українського поета, публіциста Миколи Хвильового] // Календар знаменних і пам'ятних дат. – 2018. – № 4. – С. 74-86 : фот. – Бібліогр.: с. 80-86.

Яловий Михайло Омелянович
(Юліан Шпол)

(1895-1937)

поет,
прозаїк і драматург

Біографія

Яловий Михайло Омелянович (Юліан Шпол) народився **5 червня 1895** року в селі Дар Надєжда, на Полтавщині (тепер Сахновищенський район Харківської області) в сім'ї волосного писаря.

1916 року закінчив Миргородську гімназію і вступив на медичний факультет Київського університету. Тут він одразу ж прилучився до революційного руху, пройнявшись симпатіями до есерів.

Після Лютневої революції повернувся в рідні краї, де проводив агітацію серед селян, був обраний головою Костянтиноградського революційного комітету, під час гетьманщини сидів у полтавський в'язниці.

За дорученням боротьбистів у роки громадянської війни вів підпільну роботу в Одесі, на Херсонщині, в Галичині.

Після встановлення Радянської влади разом із Василем Блакитним видавав газету "Боротьба".

У березні 1920 року вступив до КП(б)У, із зарахуванням стажу з 1918 року посів місце редактора газети "Селянська біднота". Потім деякий час працював у газеті "Вісті" Київського губревкому, представником

українського уряду в Москві, відповідальним секретарем журналу "Червоний шлях" редактором "Вапліте" членом редколегії "Журналу для всіх", директором видавництва ЛІМ (Література і Мистецтво). Брав активну участь у створенні літературної організації "Комункульт", був першим президентом ВАПЛІТЕ.

Друкувався у збірниках "Жовтень", "Шляхи мистецтва", "Всесвіт", "Знання" та ін.

23 вересня 1933 позбавлений волі на 10 років як "польський шпигун" і "терорист" і ув'язнений на Соловках.

Повторним вироком від **9 жовтня 1937** року засуджений до смерті. Страчений **3 листопада 1937 року**.

Страчений у м. Лодейне Поле (нині місто Ленінградської обл., РФ).

19 червня 1957 року Михайло Яловий був реабілітований посмертно.

Творча діяльність

Починав творчий шлях під псевдонімом Михайло Красний.

Сповнений віри в революційні ідеали, побудову щасливого життя і через масову періодику агітував за нього й своїх читачів. Популярною була його агітаційна казка "Треба розжувати", що друкувалася в "Селянській бідноті" (червень 1920) і тоді ж вийшла окремим виданням.

1921 року разом із М. Семенком та В. Алешком започатковує "Ударну групу поетів-футуристів" у Харкові. Невдовзі в більшому об'єднанні підписує програмну редакційну статтю футуристів у альманасі "Семафор у майбутнє" (1922). Через рік з'являється перша і остання його збірка "Верхи" (1923).

У середині 20-х років Юліан Шпол почав писати малу прозу в романтичному ключі. Основним гаслом (ідеєю) яких є: революція – понад усе! Заради неї можна йти на будь-які жертви... У цьому ж ключі написано роман "Золоті лисенята". Але романтичний стиль поєднано з імпресіонізмом.

Окремими виданнями вийшли друком збірка поезій "Верхи" (1923), комедія "Катина любов, або будівельна пропаганда" (1928), роман "Золоті лисенята" (1929).

Пробував письменник виявити себе і в гумористично-іронічній прозі та драматургії: комедія "Катина любов або будівельна пропаганда" (1928), оповідання "Голомозий гевал" (1927) та "Веселий швець Сябро" (1930).

Твори

Треба розжувати (1920)

Вёрхи (1923).

Катіна любов, або будівельна пропаганда (1928)

Золоті лисенята (1929)

Вшанування пам'яті

До цього часу в Україні не пошановано пам'ять про Михайла Ялового.

Бібліографія

Жулинський, М. Г. Українська література : творці і твори : учням, абітурієнтам, студентам, учителям / М. Г. Жулинський. – Київ : Либідь, 2011. – 1150 с. : портр.

Золоті лисенята” повертаються [Текст] : Юліан Шпол: життя і творчість / Олександр Ушкалов. — Харків : Майдан, 2012. — 319 с. : іл., таб.

Ільницький, О. Р. Український футуризм 1914-1930 / О. Р. Ільницький ; пер. з англ. Р. Тхорук. – Львів : Літопис, 2003. – 456 с. : іл. – Включ. бібліогр.

Історія української літератури: кінець ХІХ - поч. ХХІ ст. У 10 т. Т. 5. У сподіваннях і трагічних зламах : підручник для ВНЗ / Юрій Ковалів. – Київ : Академія, 2017. – 544 с.

Ковалів, Михайло. Михайло Яловий [Текст] : [український поет, прозаїк, драматург] // Слово і час. – 2018. – № 6. – С. 96-100 : фот. – Бібліогр.: с. 100.

Соловецький етап [Текст] : антологія / упоряд. та передм. Юрій Павлович Винничук ; худож.-оформ. О. А. Гугалова. – Харків : Фоліо, 2018. – 490 с. : іл. – (Великий науковий проект). – Український інститут книги (УІК).

Ушкалов, О. Про життя і творчість Юліана Шпола // Дивослово. – 2010. – № 6. – С. 34-38.

Яловий Михайло Омелянович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Електрон. текст. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%AF%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE_%D0%9E%D0%BC%D0%B5%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87, вільний (дата звернення: 27.09.2019). – Назва з екрану. – Мова укр.

